

بررسی تطبیقی فرایند محرمانگی داوری و استثنائات قاعده

علی مه‌ری^۱ - علی‌رضا مشهدی زاده^۲*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۹/۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۲۳

چکیده:

اصل محرمانه بودن اسناد، اطلاعات و آرای داوری به عنوان یک ویژگی ممتاز داوری در برابر محاکم قضایی می‌باشد، اگر این ویژگی تضمین نشود ممکن است طرفین اختلاف تمایلی به این فرایند نداشته باشند. هر چند در قوانین و مقررات داوری برخی از کشورها اصل محرمانگی شناسایی شده لیکن در قوانین ایران به این موضوع پرداخته نشده است. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی، بدنبال پاسخگویی به این ابهام است که فرایند داوری امری خصوصی یا محرمانه است و محرمانگی داوری بیشتر یک آرمان است یا واقعیت، همچنین این قاعده استثنائاتی به همراه دارد یا خیر. یافته‌های پژوهشی حاضر حاکی از نسبی بودن محرمانگی و ارتباط مستقیم با تعهدات طرفین اختلاف و اشخاص ثالث درگیر در فرایند داوری است. مبنای شناسایی میزان شرط محرمانگی نیازمند توافق صریح طرفین اختلاف در توافقنامه داوری بوده و این قاعده دارای استثنائاتی می‌باشد.

واژگان کلیدی: داوری، محرمانگی، صریح و ضمنی بودن، استثنائات قاعده، سازمان‌های داوری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد، حقوق خصوصی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
Alimohry@yahoo.com

^۲ - استادیار و عضو هیئت علمی، گروه حقوق خصوصی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران: نویسنده مسئول
Alireza.mashhadizade@gmail.com

مقدمه

داوری یکی از روش‌های جایگزین دادرسی در محاکم ملی برای حل و فصل اختلافات می‌باشد، در واقع داوری نوعی تعیین شخص مرضی الطرفین برای قضاوت است که با توجه به تجارب و صلاحیت‌های مد نظر او، طرفین اختلاف با انتخاب داور در رسیدن به نتیجه مطلوب و فارغ از غیر انعطاف بودن شرایط و قواعد دادرسی تلاش می‌کنند. برخی از حقوقدانان داوری را اینچنین تعریف کرده‌اند: حل و فصل اختلافات توسط غیر قاضی و بدون رعایت تشریفات رسیدگی دعاوی. (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۴: ۲۸۴) دکتر شمس، داوری را اینچنین تعریف نموده است: موافقت نامه داوری، عقدی است که به موجب آن طرفین توافق می‌نمایند که دعوای موجود خود را که در آینده ممکن است حادث شود، برای رسیدگی و صدور رای، به داوری یک یا چند نفر ارجاع نمایند (شمس، ۱۳۹۷: ۵۰۶) امروزه در دنیای پر شتاب تجارت مزایای داوری باعث گردیده که شرکت‌ها و تجار در سطح داخلی و بین‌المللی قبل و یا بعد از بروز اختلاف به داوری مراجعه نمایند. داوری چه بصورت توافقنامه داوری مستقل و یا شرط ضمن عقد باشد شالوده آن اصل حاکمیت اراده‌ها و اصل آزادی قراردادها بوده که ممکن است به صورت داوری موردی و یا داوری سازمانی توسط طرفین اختلاف تعیین گردد. یکی از مزایای ویژه که مورد عنایت تجار و شرکت‌های دانش بنیان و دارای تکنولوژی پیشرفته در تولیدات و خدمات خود می‌باشند بحث محرمانگی در فرایند حل و فصل اختلافات محتمل آنها به روش داوری می‌باشد. هر چند در دهه‌های اخیر محرمانگی در حل منازعات تجاری تبدیل به یک نگرش رو به رشد شده است، خصوصی بودن نیز از دیرباز مشخصه اصلی حقوق داوری بوده است. خصوصی بودن داوری یعنی ممانعت از ورود افراد ثالث در جریان رسیدگی داوری مگر آنکه طرفین اختلاف با حضور آن شخص به صورت واضح توافق نموده باشند، ولی در محرمانگی لازم است که طرفین از افشاء کلیه اسناد و مدارک و اطلاعات رد و بدل شده در فرایند داوری و همچنین از انتشار رای داور، بر اشخاص ثالث جلوگیری نمایند. هر چند محرمانه بودن از خصوصی بودن نشأت می‌گیرد ولی محدوده مشخصی در خصوص محرمانگی تعریف نشده است. نویسنده‌ای به اینصورت عنوان می‌نماید که: هیچ مفهوم یکسان و مشخصی از محدوده محرمانگی در فرایند داوری وجود ندارد. (رادجایی، ۲۰۰۸: ۱۹)^۱ در این مقاله سعی می‌شود که رابطه خصوصی بودن و محرمانگی فرایند داوری مشخص گردیده و به این پرسش پاسخ داده

^۱ . Radjaj

شود که محرمانگی نیازمند شرط صریح است یا ضمنی؟ و اینکه در عمل آیا محرمانگی در فرآیند داوری بصورت واقعی همانطور که مورد تمنای طرفین منازعات می‌باشد اتفاق خواهد افتاد یا اینکه بیشتر یک آرمان دست نیافتنی است؟ همچنین با مطالعه تطبیقی نظام‌های حقوقی سایر کشورها با حقوق ایران جایگاه محرمانگی و آثار نقض آن را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۱- رابطه فی مابین خصوصی بودن و محرمانگی

برگزاری داوری بصورت خصوصی (غیر علنی) یکی از اصول اولیه و شالوده داوری است، خصوصی بودن به معنای این است که کلیه جلسات داوری خارج از امکان استماع عموم و فقط با حضور طرفین منازعات و داوران منصوب شده و وکلا و شاهدان و کارشناسان مربوطه صورت پذیرد. البته روال منطقی این است که شهود فقط در هنگام ادای شهادت در جلسه حضور داشته و پس از آن باید جلسه را ترک نماید. یکی از نویسندگان آثار حقوقی بیان می‌نماید که خصوصی بودن کل فرایند داوری از مزایای آن بوده و این فرایند (داوری) از حضور بیگانگان در جلسه رسیدگی جلوگیری بعمل می‌آورد بجز آنکه حضور افراد بیگانه توسط طرفین (اختلاف) بصورت مشخص اجازه داده شده باشد. در این خصوص افرادی که برای پیشرفت رسیدگی در فرایند داوری ضروری و موثر می‌باشد بیگانه به شمار نمی‌آیند. ولی آنهایی که از سوی طرفین منازعات ادعایی مطرح می‌کنند و آنهایی که در طرح پرونده به یکی از طرفین کمک می‌نمایند و کاتب صورت جلسات می‌توانند در جلسه رسیدگی حضور داشته باشند. (رایلز، ۲۰۰۸: ۴۱۹)^۱ برخی معتقدند که دو مفهوم خصوصی و محرمانگی به یک معنا و در واقع مترادف هم هستند و بیان می‌دارند که مزایای خصوصی بودن عدم اطلاع از جریان فرایند داوری توسط اشخاص ثالث و بیگانه است لذا چه بسا این افراد در جلسه حضور نداشته ولی اطلاعات از سوی افراد حاضر در جلسات داوری به بیرون نشت پیدا نماید و در واقع جلسات خصوصی فایده‌ای به تنهایی ندارد، بدین شکل محرمانگی همانند اشعه‌ای بر فرایند داوری پرتو افکننده و طرفین منازعات را ملزم به تعهد به حفظ اسرار و اطلاعات مطروحه در فرایند داوری نمود. یکی از حقوقدانان در خصوص ارتباط خصوصی بودن با محرمانگی و تحول آن بیان می‌نماید که: ابتدا مفهوم محرمانگی با ماهیت خصوصی بودن داوری ادغام شد و به شکل دو روی یک سکه مد نظر قرار گرفت و به این شکل فرض گردید فرایند داوری بصورت همزمان هم خصوصی است و هم محرمانه و به این شکل مطرح گردید که برای طرفین امکان تشخیص مهیا نبوده تا

^۱ . Pryles

بتوانند مانع ورود اشخاص ثالث به داوری شده ولی همزمان اختیار داشتند و متعاقبا این دو مفهوم متمایز گردید و اعلام گردید که در فرایند داوری، ماهیتا در نبود قرارداد صریح مخالف از سوی طرفین یا مقررهای داوری، محرمانه نبوده و لذا مزیت داوری به فرایند شفاهی ارجاع می‌دهد و به طور ضمنی تمام اشخاص ثالث را مستثنی می‌نماید این در حالیست که محرمانه بودن کامل تر می‌باشد و به مراحل قبل و بعد از جلسات تسری پیدا می‌کند. (ماریا ربا، ۱۲۹)^۱ همچنین طبق نظریه دیگری برخی افراد معتقدند که دو کلمه خصوصی بودن و محرمانگی در فرایند داوری در کنار هم و بصورت مکمل همدیگر می‌باشند؛ و اگر داوری بصورت خصوصی برگزار گردید می‌توان امیدوار بود که محرمانگی می‌تواند شکل بگیرد و از افشاء اطلاعات جلوگیری بعمل آید. در پژوهشی چنین مطرح شده: علیرغم رسیدگی محاکم دادرسی که بصورت علنی برگزار می‌شود، فرایند داوری به شکل خصوصی نیز برگزار می‌شود و در صورت عدم توافق طرفین محرمانه می‌باشد، لذا در اصل داوری، سند و مدارکی که در داوری مبادله گردیده‌اند و همچنین آرای نهایی نمی‌تواند برای اشخاص ثالث نیز افشا شود. تعهد محرمانگی داوران و طرفین و وکلای آنها را نیز متعهد می‌نماید و یکی از فواید مهم داوری تجاری نیز می‌باشد. (بریکوالاکیس: ۲)^۲ از دیدگاه برخی دیگر بین این دو مفهوم تمایزاتی مطرح می‌باشد و معتقدند خصوصی بودن تنها مربوط به جلسات رسیدگی داوری بوده حال آنکه محرمانه بودن از قبل از بروز اختلاف تا بعد از صدور نهایی رای داور و پس از آن نیز ادامه دارد. نویسنده ای در کتاب خود عنوان می‌دارد که: در اوایل دهه ۱۹۸۰ هیچگونه تمایزی بین خصوصی بودن و محرمانه بودن قایل نبودند و تصور بر این بود که با حمایت از خصوصی بودن، محرمانگی بصورت ضمنی مورد حمایت قرار خواهد گرفت زیر جلسات داوری نیز به شکل خصوصی برگزار می‌گردید. طرفین منازعات اجازه اطلاع از جزئیات به بیگانگان را نمی‌دادند. اولین شروع محرمانگی، در پرونده نیپن^۳ شکل گرفت که از ارائه یک سند داوری در داوری دیگر علیرغم اینکه طرف آن داوری، در پرونده اول یکی از طرفین بود، ممانعت به عمل آمد و به طور غیرمستقیم مطرح گردید که بیگانگان حق ندارند تا از اطلاعات و جریان پرونده اطلاع حاصل کنند. پس، داوری تمایل دارد تا بین خصوصی و محرمانه بودن تمایز بگذارد. (اسمیرونو، ۲۰۱۱: ۳)^۴

^۱ . MariaRoba

^۲ . Brekoulakis

^۳ . Co v Nippon Yesen Kaisha {The Oxford Shipping Eastern Saga}

^۴ . Smeureanu

روبن در این زمینه تشریح می‌نماید که: تمایزی مهم بین خصوصی بودن جلسات رسیدگی و محرمانگی جریان داوری باید مورد توجه قرار گیرد. خصوصی بودن فرایند داوری به توانایی اشخاص ثالث دعوت نشده ارتباط داشته همانند شریک تجاری یا رسانه‌ها، در دسترسی به جلسات رسیدگی داوری و مشاهدات و شاید افشای اطلاعات بدون رضایت طرفین منازعات و داوران می‌باشد. حال آنکه محرمانگی جریان داوری به توانایی طرفین اختلاف، داوران و شهود و سایر افراد حاضر در جلسه داوری در افشا اطلاعات و همگانی نمودن مذاکرات شفاهی و ارائه اسناد و مشاهدات جریان داوری توسط طرفین و شهود و داوران در فرایند رسیدگی داوری ارتباط دارد. (روبن، ۲۰۰۶: ۱۲۶)^۱ آنچه مسلم است تعهد محرمانه نگهداشتن خود به خود از ماهیت خصوصی داوری ناشی نمی‌شود. ولی حداقل اجازه توجیه ممانعت از حضور اشخاص ثالث در محل برگزاری داوری را می‌دهد. جلسات رسیدگی در محل خصوصی برگزار می‌شود که ورود به آن برای عموم آزاد نیست. ولی از این واقعیت که بتوان مانع ورود اشخاص ثالث به جلسات رسیدگی شد، الزاماً این معنی مستفاد نمی‌شود که طرفین تعهد محرمانه نگهداشتن اسناد و اطلاعات و اظهارات جلسه رسیدگی و حتی رای صادره را دارند. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۰۹)

بحث خصوصی بودن داوری هیچگاه مورد مناقشه نبوده و اکثر قواعد سازمان‌های داوری حاوی ماده‌ای مشخص در مورد خصوصی بودن جلسات داوری می‌باشند. البته برخی از سازمان‌های داوری همانند مرکز داوری منطقه‌ای کوالالامپور^۲، مرکز داوری بین‌المللی سنگاپور^۳، اتاق داوری ملی و بین‌المللی میلان^۴، قواعد داوری موسسه داوری آلمان^۵، مقررره مخصوصی درباره غیر علنی بودن جلسات ندارند ولی از متون این قواعد مشخص است که هیچگاه اراده کنار گذاشتن این خصیصه را ندارند.

آیین نامه انجمن داوری آمریکا^۶ مصوب سال ۲۰۰۱ میلادی، ضمن بیان جنبه خصوصی بودن جلسات داوری، در ماده ۳۴ خود، تعهد به محرمانه بودن داوری و اطلاعات مربوط به آن را برداوران و مراکز داوری تحمیل کرده است، بدون اینکه به تعهد طرفین دعوی نسبت به حفظ محرمانه بودن داوری اشاره کند. با این وجود، بند ۴ ماده ۲۷ این آیین نامه پیش بینی کرده

1. Reuben

2. The Kuala Lumpur Regional Center For Arbitration (KLRCA)

3. The Singapore International Arbitration Center (SIAC)

4. The Chamber Of National and International Arbitration Of Milan

5. The German Institution Of Arbitration (DIS)

6. Rules Of American Arbitration Association (AAA) WWW.adr.org

است که رأی دآوری نمی‌تواند بدون اجازه طرفین یا غیر از موارد پیش بینی شده در قانون انتشار یابد. بنابراین، آیین نامه مذکور فقط به قسمتهایی از تعهد محرمانه بودن دآوری و یا به برخی اشخاص متعهد اشاره دارد و تعهد یا اصل جامعی از محرمانه بودن دآوری را پیش‌بینی نکرده است. (تقی پور، ۱۳۹۲: ۳۱۶)

۲- صریح یا ضمنی بودن محرمانگی

دآوری تجاری بین‌المللی معمولاً در خصوص اختلافات ناشی از یک قرارداد است. بنابراین معمولاً دآوری در ضمن قرارداد اصلی به صورت شرط ضمن عقد مورد موافقت قرار می‌گیرد. البته در برخی مواقع نیز موافقتنامه دآوری طی یک سند و قرارداد جداگانه بین طرفین منعقد می‌شود. (شیروی، ۱۳۹۶: ۹۳)

در بند ج ماده ۱ قانون دآوری تجاری بین‌المللی^۱ بصورت صریح آمده است که: موافقتنامه دآوری توافقی است بین طرفین که به موجب آن تمام یا بعضی اختلافات که در مورد یک یا چند رابطه حقوقی معین اعم از قراردادی یا غیر قراردادی به وجود آمده یا ممکن است پیش آید، به دآوری ارجاع می‌شود. موافقت نامه دآوری ممکن است به صورت شرط دآوری در قرارداد و یا به صورت قرارداد جداگانه باشد.

در ماده ۴۵۵ قانون آیین دادرسی مدنی^۲ ذکر شده: متعاملین می‌توانند ضمن معامله ملزم شوند و یا به موجب قرارداد جداگانه تراضی نمایند که در صورت بروز اختلاف بین آنان به دآوری مراجعه کنند.

فارغ از اینکه موافقت نامه به چه شکلی باشد، شرط محرمانگی می‌تواند به دو شکل پدیدار گردد، اول آنکه؛ طرفین اختلاف به طور مشخص و صریح در متن قرارداد دآوری به طور مشخص محدوده خصوصی بودن و محرمانگی را ذکر نمایند که در این حالت کلیه افراد درگیر در فرایند دآوری تکلیف حقوقی خود را می‌دانند و یا اینکه قانونگذار در متن قانون صراحتاً به این قاعده اشاره نماید. لذا اگر طرفین منازعات تمایل به حفظ محرمانگی در فرایند دآوری می‌باشند باید محرمانگی را به صورت صریح در قرارداد شرط نمایند.

شرط صریح محرمانگی ممکن است بصورت کتبی و یا شفاهی بین طرفین در چهارچوب قرارداد باشد. مولفینی در تعریف شرط صریح بیان داشتند که: شروط صریح شروطی هستند

^۱ - قانون دآوری تجاری بین‌المللی مصوب ۱۳۷۶/۶/۲۶

^۲ - قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۲۱

که توسط طرفین در چهارچوب الفاظ به صورت کتبی، صراحتاً^۱ بر آن توافق می‌شود. (بهانا و دیگران، ۲۰۰۹: ۱۴۵) پس می‌توان گفت برای درک مفهوم صریح بودن باید به عنصر قانونی و قراردادی رجوع نمود. ماکس ول در این خصوص بیان می‌دارد: شروط صریح شروطی هستند که بصورت واقعی و کتبی در قرارداد گنجانده می‌شوند و یا اینکه در هنگام انعقاد قرارداد بصورت صریح مورد اشاره قرار گرفته‌اند. (ماکس ول، ۱۹۶۸: ۳۱۳)^۲ سمورانو عنوان می‌نماید: اگر طرفین در چهارچوب قواعد قانونی که محرمانگی را قید می‌نماید یا در قرارداد داوری محرمانگی را شرط کرده باشند، در راستای قانون حرکت کرده و می‌توان گفت که تعهد صریح، هر دو منشاء قانونی و قراردادی را خواهد داشت. (مورانو، ۲۰۱۱: ۱۰)^۳ شایان ذکر است اگر در قرارداد داوری بین طرفین اختلاف نسبت به قاعده خصوصی بودن و محرمانگی صحبتی در میان نباشد ولی قانون حاکم بر داوری مقررهای در این خصوص باشد باید گفت که این تعهد ریشه قانونی پیدا خواهد کرد.

اگر طرفین منازعات بخواهند با استفاده از شرط صریح به یقین برسند باید موضوعاتی را نیز در نظر بگیرند، اول آنکه مسائلی که تحت شمول محرمانگی قرار می‌گیرد، دوم آنکه حدود تعهد محرمانگی و در نهایت افراد ملزم به محرمانگی. در خصوص مورد اول بیشتر به مدارک و ادله طرفین و رای داوری بر می‌گردد، ولی مورد دوم از اهمیت بسزایی برخوردار بوده و آرمانی به نظر می‌رسد چون در برخی مواقع، بخش یا تمام اطلاعات نیز به الزام افشاء می‌گردد. در خصوص مورد آخر نیز باید گفت که تنها طرفین اختلاف در چهارچوب قرارداد داوری ملزم به رعایت قاعده هستند.

در این خصوص محققی بیان داشته که: قطعاً موافقتنامه محرمانگی فقط طرفین آن را ملزم می‌گرداند و نه اشخاص دیگر را، اگر آنها می‌خواهند این الزام، به داوران نیز تسری پیدا کند باید آنها را بعنوان طرف دیگر وارد موافقتنامه محرمانگی و یا موافقت نامه جداگانه دیگری با آنها منعقد نمود. در خصوص کارمندان دفتری احکام مشابهی نیز وجود دارد، جز آنکه قواعد داوری حاکم در این رابطه حاوی مقررهای باشند. (ریلز، ۲۰۰۸: ۴۶۷)^۴

در این خصوص دکتر خزاعی تشریح می‌نماید که: قراردادهای داوری از نوع قراردادهای

^۱ . Bhana, Bonthuys, Nortje

^۲ . Maxwell

^۳ . Smeureanu

^۴ . Pryles

خدمات است که معمولاً بر واقعیات استوار می‌شوند و به این اعتبار تعهد محرمانه نگهداشتن را بر داوران و نهاد داوری تحمیل می‌نمایند. وجود چنین تعهدی به نیاز ارادی مشروع طرفین که انتظار احترام به جنبه سری آیین داوری دارند و به این دلیل درگیر داوری شده‌اند پاسخ مثبت می‌دهد. به عبارت دیگر از لحظه‌ای که طرفین به طور صریح بر محرمانه بودن داوری توافق کرده‌اند، سایر قراردادهای خدماتی که منظور از انعقاد آنها به جریان انداختن (اراده داوری) طرفین است، باید محرمانه حفظ شوند. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۱۴)

محقق در این باره بیان می‌دارد که: داور و مرکز داوری مکلف به حفظ قاعده محرمانگی برای کلیه اسناد مربوط به داوری می‌باشند، همچنین به نظر می‌رسد در این زمینه اختلاف نظری بین حقوقدانان وجود نداشته باشد. (مانتیلا، ۲۰۰۴: ۲۳۱)^۱

در این خصوص نیز می‌توان به ماده ۲۴ قانون داوری اسپانیا مصوب ۲۰۰۳ استناد نمود که بیان می‌دارد: داوران مکلفاند اسرار اطلاعاتی که به موجب داوری کسب می‌کنند، حفظ کنند. شاهدان فرایند داوری اگر الزام قانونی نباشد شامل حال آنان نخواهد گردید مگر آنکه خودشان بخواهند قاعده محرمانگی را بپذیرند. سالز بیان می‌دارد که: درخواست پذیرش شرط محرمانگی از سوی شهود به شکلی که بر رابطه فی مابین طرفین منازعات حاکم است، تقریباً در همه موارد اثر حقوقی لازم را ایجاد می‌نماید، این در حالیست که معمولاً در مراحل بعدی گواهی کارشناسان در معرض فاش شدن قرار می‌گیرد، لذا موافقتنامه محرمانگی با آنها می‌تواند از خطرهای بی‌مورد و غیر ضرور فاش شدن اطلاعات جلوگیری نماید. (سالز، ۱۶)^۲ در یک نظریه افراطی که قابل پذیرش به نظر نمی‌رسد و اصولاً تعهدی در این خصوص نمی‌توان انتظار داشت بیان شده است که: شهود هم جزء متعهدین محرمانه بودن داوری ذکر شده است. (برن، ۲۰۰۹: ۲۵)^۳

طبق مطالب فوق‌الذکر باید گفت که قید کردن یک شرط محرمانگی جامع و مانع در موافقتنامه داوری کار بسیار دشوار است. هر چند در مجموع وجود این شرط در قرارداد داوری و یا پس از ایجاد منازعات از اهمیت بسیار والایی برخوردار است. نویسندگانی در این خصوص عنوان داشتند که: با این حال در واقعیت دیده می‌شود که معمولاً طرفین در هنگام انعقاد قرارداد داوری از موضوع محرمانگی غافل می‌مانند. برخی افراد تعهد به حفظ محرمانگی را بدیهی تصور کرده و

^۱ . Mantilla

^۲ . Sarles

^۳ . Burn

نیازی به توافق بر آن نمی‌بینند. از طرف دیگر از آنجا که شرط داوری معمولاً ضمن قرارداد تجاری اصلی، مدتها پیش از بروز منازعات درج می‌شود، طرفین در آن موقع چندان مایل به تعیین شرایط حل منازعات و گفتگو بر آن ندارند. علی‌الاصول قراردادهای داوری و شروط محرمانگی مربوط به آن، در برخی موارد چندان دقیق تنظیم و تعیین نمی‌شوند و نتیجتاً در طول رسیدگی داوری، طرفین داوران و اشخاص ثالث با موانعی روبرو می‌شوند که باعث بروز مشکلات می‌شوند. (برون، ۲۰۰۱: ۹۹۰)^۱

برای صریح بودن شرط محرمانگی باید عواملی را در نظر گرفت. عرف بعنوان یکی از این عوامل جایی خود را نمایان می‌دارد که در قرارداد داوری و یا مقرر قانونی حاکم بر قرارداد داوری چیزی ذکر نشده است. پرسش اینجاست که آیا عرف را باید شرط صریح تلقی نمود یا آن را بعنوان شرط ضمنی پذیرفت مؤلفی در این خصوص بیان می‌دارد که: حتی عرف را به مثابه استثنایی می‌داند که محدوده محرمانگی را کاهش دهد پس می‌تواند که نقش مخالف بمعنای ترویج محرمانگی را بر عهده داشته باشد. (نوسیا، ۲۰۱۲: ۲۹)^۲ نویسنده دیگری در این خصوص تشریح می‌نماید که: عرف به راحتی قابل استنباط است و تا اینکه در هر زمانی نیاز باشد مورد استفاده قرار گیرد، این در حالیست که قاعدتاً طرفین نمی‌توانند هر احتمالی را پیش بینی کنند یا آن را در نظر بگیرند. (آستن، ۲۰۱۱: ۳)^۳ پس در پاسخ باید گفت که عرف به هیچ عنوان نمی‌تواند به عنوان شرط صریح نقش بازی نماید.

خصوصی بودن داوری یکی دیگر از عوامل شرط محرمانگی است، پیشتر در خصوص رابطه بین خصوصی بودن و محرمانه بودن نیز روابطی مطرح گردید، اگر رابطه بین خصوصی بودن و محرمانه بودن را مترادف فرض نماییم بدلیل اینکه هر دو در یک ظرف شکل می‌گیرند، اگر در قانون یا قرارداد داوری خصوصی بودن صراحت داشته باشد به مثابه این است که محرمانگی هم نیز صراحت دارد. یکی از پژوهشگران نظر خود را به این شکل بیان می‌دارد که: اگر به این دیدگاه اعتقاد داشته باشیم، چون به اصل خصوصی بودن داوری نیز اشاره شده و بدلیل یکسان فرض کردن خصوصی بودن و محرمانگی، پس محرمانگی به صورت صریح وضع شده است. (دندس، ۲۰۰۸: ۴۶۲)^۴

1 . Brown
2 . Noussia
3 . Austen
4 . Dundas

شرکت‌های تجاری و دانش بنیان که دارای اطلاعات سری و خاصی در جهت حیات خود می‌باشند و منافع آنها در عدم افشاء اطلاعات خود پایه گذاری شده است. همچنین بازرگانان حرفه‌ای تمایل ندارند که به عنوان کسانی شناخته شوند که مرتب با طرف‌های تجاری خود اختلاف پیدا می‌کنند، زیرا این امر به اعتبار آنها لطمه می‌زند. بازرگانان همچنین تمایل ندارند که سایر شرکای تجاری آنها از قیمت و شروط قراردادی خود با طرف اختلاف اطلاع پیدا کنند. (شیروی، ۱۳۹۶: ۵۲) لذا اینگونه شرکتها مایل هستند بجای حل اختلافات از طریق محاکم ملی به فرایند داوری روی آورده و از مزایای آن، که محرمانگی از جمله آنها می‌باشد استفاده نمایند.

در رسیدگی‌های داوری بصورت خصوصی و محرمانه، طرفین موافقتنامه داوری متعهد می‌گردند اطلاعات را محرمانه و آن را افشاء نگردانند تا بتوانند به عنوان رسیدگی داوری به آن فایق آیند. چون فرایند رسیدگی داوری بصورت خصوصی برگزار می‌گردد نهایتاً بسیاری از اطلاعات تجاری گرانبها و سری عمومی نخواهد شد. خلاف آن چیزی که در محاکم ملی روی می‌دهد، طرفی که به اسنادی از طرف مقابل خود در دادرسی قضایی دسترسی پیدا می‌کند اجازه استفاده آن اسناد و مدارک را در جهت هدف رسیدگی نمی‌دهد. لذا وقتی که سندی در صحن دادگاه با صدای بلند قرائت شود، محرمانه بودن آن از بین رفته و خود صحن دادگاه چهره عمومی خواهد داشت. (لویز، ۱)^۱ حقوقدانی در این خصوص بیان می‌دارد که: در واقع، طرفین در رجوع به داوری عدالتی غیر از عدالتی که در دادگاه‌های دادگستری اعمال می‌شود، مخصوصاً نفی هرگونه انتشار و افشاء را جستجو می‌کنند. (خزاعی، ۱۳۸۶: ۴۱) لذا باید به همین جهت در قراردادهای داوری به صراحت به قاعده محرمانگی اشاره نمایند، مگر آنکه منافع آنها در افشای اطلاعات نیز باشد. نویسنده‌ای در این خصوص بیان می‌دارد که: اگر اعتبار و منافع شرکت به حفظ اطلاعات مهم و پایه وابسته است، مدیران و مالکان شرکت باید در قرارداد داوری به اصل محرمانگی نیز بپردازند. (بلکاو، ۲۰۰۸: ۲)^۲ آشپسته این است که در راستای آگاهی و پرهیز از خطرات احتمالی اقدام مناسب در این خصوص برداشته شود، دیمسی نظر خود را چنین بیان می‌دارد که: این خطرات را با قرار دادن شرط صریح محرمانگی از بین ببریم و برای اثبات محرمانگی، به احتمالات تعهد محرمانگی فکر نکنیم و حتی با عدم اشتراط محرمانگی در قوانین، با گماردن شرط محرمانگی در موافقتنامه داوری ابهام‌ها حذف کرده و در مسیر اراده

^۱ . Lewis,n.d

^۲ . Belcove

طرفین اختلاف گام برداشته و آن را به صورت صریح شرط قراردادی کنیم. (دیمسی، ۲۰۰۸: ۳۷)^۱ محقق دیگری می‌افزاید که: در اصل هیچ دلیلی نیست که تجار قادر نباشند تا منازعات تجاری خود را به شکل ماهیت خصوصی و محرمانه حل نمایند. (جاپاریدز، ۲۰۰۸: ۲۳)^۲ وقتی از صریح بودن شرط محرمانگی صحبت به میان می‌آید علاوه بر عوامل تاثیرگذار، اشخاصی هم نیز در این راستا موثر می‌باشند، ابتدا باید به طرفین قرارداد داوری و سپس به مقامات قضایی اشاره کرد. در بعضی از نظام‌های حقوقی قانون صریحا به محرمانگی پرداخته و طرفین می‌توانند در قرارداد داوری خود بر خلاف آن تراضی نمایند، همچنین اگر قانون در این خصوص خاموش باشد می‌توان محرمانگی را در قرارداد داوری طرفین به صورت شرط صریح گنجانند. پینا در پژوهش خود چنین عنوان نموده که: اراده‌ای که نهادی را تاسیس می‌کند، می‌تواند در کیفیت فرایند اجرای آن دخالت نماید حتی اگر به عدم اعتنا به مواد قانون داوری و عدم اجرای آن بینجامد. (پینا، ۷)^۳

حال تصور شود که پرونده داوری که در فرایند آن محرمانگی به صورت صریح در متن قرارداد قید شده و یا در مفاد قانونی این شرط به صراحت آماده باشد، به دلایلی این پرونده به دادگاه کشیده شود، در این صورت دادگاه چاره‌ای بجز رعایت کردن شرایط قراردادی و یا قانونی ندارد و در حالت عادی قادر به تغییر شرایط نمی‌باشد چون محرمانگی را باید پذیرفته و این رویکرد را باید ادامه دهد. محقق در خصوص احتیاط در گنجاندن شرط محرمانگی چنین بیان می‌کند: یکی از مزیت‌های داوری محرمانه بودن است ولی بدلیل ناهماهنگی در سراسر رویه‌های قضایی و برخورد متفاوت توسط قواعد داوری سازمانی، طرفین داوری نباید فرض کنند که اصل داوری آنها، سند و رای محرمانه حفظ خواهد شد. اگر طرفین بخواهند تا محرمانگی را تا حد امکان حفظ کنند، آنها باید شرط صریح محرمانگی را در قرارداد داوری قید نمایند و شرایط محرمانه بودن را در آیین نامه‌های دادرسی داور یا دستور از جانب هیات داوری تصریح کنند. (سیندر، ۲۰۰۸: ۲۳)^۴

پیش‌تر گفته شد که شرط صریح محرمانگی ناشی از قرارداد یا قانون است ولی شکل دیگر شرط محرمانگی می‌تواند به صورت شرط ضمنی خود را ارائه نماید. هنگامی که اراده طرفین

1 . Dimsey

2 . Japaridze

3 . Izquierdo pina,n.d

4 . Sindler

قرارداد داوری در این خصوص مشخص نباشد می‌توان از بررسی برخی ادله و مدارک خواست طرفین مبنی بر لزوم برقراری شرط محرمانگی را استنباط نمود. شاو شرط ضمنی را چنین تشریح نموده است: شروط ضمنی، شروطی هستند که صراحتاً در قرارداد مورد اشاره قرار نگرفته‌اند اما قسمتی از قرارداد را تشکیل می‌دهند. (شاو، ۲۰۱۰: ۸) ^۱ حقوقدان دیگری این چنین بیان می‌دارد که: در نظام حقوقی کامن لاء، شرط صریح آن است که در قالب الفاظ بیان می‌شود ولی شرط ضمنی صریحاً بیان نشده و به وسیله تفسیر حقوقی از قرارداد به دست می‌آید، به بیان دیگر شرطی است که به طور نطقی و معقول از کل قرارداد و اوضاع و احوال موقع اجرا استنباط می‌گردد. (سیمایی صراف، ۱۳۸۰: ۳۷)

پس برای تشخیص بهتر می‌توان گفت اگر شرط محرمانگی در قرارداد و یا قانون حاکم بر داوری بصورت الفاظ مشخص تعیین شده باشد از آن بعنوان شرط صریح نام می‌بریم لیکن اگر الفاظ قید نشوند و با توسل به تفسیر بخواهیم این شرط را اثبات کنیم باید گفت این شرط ضمنی است. همان حقوقدان در ادامه می‌افزاید: پس در صریح یا ضمنی بودن شرط فقط یک عامل نقش دارد و آن ذکر و عدم ذکر شرط است. (همان) گاهی شروط ضمنی مورد تمنای طرفین قرارداد داوری بوده ولی این خواست و اراده آنها در نگارش قرارداد گنجانده نشده و گاهی هم خلاف آن را شاهد هستیم و قصد طرفین وجود ندارد ولی به دلایلی به قرارداد طرفین نیز منظم گردیده است. شروط ضمنی را با توجه به منبع اعتبار آنها می‌توان به سه دسته شروط ضمنی واقعی ۲، شروط ضمنی عرفی ۳ و شروط ضمنی قانونی ۴ تقسیم نمود.

شروط ضمنی واقعی، پایه و اساس آن قصد و اراده طرفین است. نویسندگانی در این خصوص بیان می‌دارد که: شرط ضمنی واقعی، شرطی است که گرچه در قرارداد بدان تصریح نشده ولی قصد مشترک طرفین در مورد آن محرز باشد. بنابراین پشتوانه اعتبار این نوع از شرط ضمنی، اراده طرفین قرارداد است. (فرحزادی، ۱۳۸۴: ۷۹) آنچه از این شرط می‌توان انتظار داشت بیشتر یک ارمان است تا واقعیت، چون منطقی آن است که تجار و شرکت‌های تجاری کلیه اراده‌های خود را صریحاً در قراردادهای فی مابین قید نمایند. مؤلفی در این خصوص بیان می‌دارد: هیچگاه محاکم ملی شرط ضمنی را اعمال نمی‌کنند جز آنکه برای اثر بخشیدن به قصد طرفین این کار را انجام دهند. زیرا فرض کلی بر این است که طرفین همه شروط را که

^۱ . Shaw

2. Terms Implied in Fact

3. Terms Implied by Custom

4. Terms Implied by Law

اراده دارند باید بصورت کتبی یا شفاهی تصریح کنند. (ماکس ول، ۱۹۶۸: ۳۱۴)^۱ همچنین نویسنده دیگری عنوان می‌نماید که: در نظر گرفتن محرمانگی به عنوان یک شرط ضمنی واقعی، واقعی و اجرایی نیست زیرا که با هیچ شاخصی برای اعمال چنین شرطی مطابقت ندارد و هرگونه استدلال و تفسیر بر این اساس، مورد انتقاد می‌باشد. (توما، ۲۰۰۸: ۳۰۵)^۲

بنا بر تعریفی، عرف و عادت دیرینه عبارت از حقوقی است که از آداب و سجایای مردم پدید آمده و اثر قانون دارد. همچنین در ماده ۵ مقدمه طرح قانون مدنی فرانسه چنین تصریح گشته: عرف و عادت نتیجه عمل متمادی و مکرری است که اثر قرارداد ضمنی و مشترک را میان مردم پیدا نموده است. (سلجوقی، ۱۳۹۳: ۵۱) شروط ضمنی عرفی یکی دیگر از دسته‌های شروط ضمنی است که بر اساس عرف تجاری و یا مکانی مشخص و یا پیشه‌ای خاص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. امروزه در نظام‌های حقوقی مختلف شاهد آن هستیم در محاکم قضایی بر اساس دلایل عرفی تفسیرهای قراردادی نیز انجام می‌پذیرد. ولی اگر در قرارداد طرفین آثار و قراینی از اراده مخالف آنها وجود داشته باشد در نهایت شرط ضمنی عرفی اعمال نخواهد شد. در برخی منابع عنوان شده، عرف ادعایی تنها زمانی می‌تواند وارد قرارداد شود که هیچ شرط صریح یا ضمنی ضروری که مانع آن شود وجود نداشته باشد و به علاوه عرف تنها زمانی می‌تواند وارد قرارداد شود که اعمال آن هماهنگ با فحوای کل قرارداد باشد. از سوی دیگر شروط ضمنی عرفی در حالتی اعمال آنها امکانپذیر می‌باشد که طرفین از حکم عرف اطلاع داشته باشند چون جهل به عرف را نمی‌توان به اراده آنها منتسب نمود. نویسنده‌ای در این مورد تشریح می‌نماید: چرا که اگر طرفین از وجود چنین عرفی آگاه باشند، سکوت آنها نشانه پذیرش عرف در قرارداد مذکور بوده و می‌توان مفاد عرف را حقیقتاً شرط قرارداد نیز به شمار آورد. اما در صورت عدم اطلاع متعاملین از یک اثر عرفی، گرچه آن اثر به عنوان تعهدات تبعی قرارداد وارد قلمرو تعهدات قراردادی طرفین می‌شود، ولی نمی‌توان آن را مصداق حقیقی شرط دانست. (فرحزادی، ۱۳۸۴: ۸۲) از سوی دیگر عرف باید مشهور و قطعی و معقول باشد در صورتیکه شاید بتوانیم خصوصی بودن را عرف مشهور و معقول دانست ولی عرف مشهور و قطعی را نمی‌توان شامل حال محرمانگی نمود. محقق در این مورد اشاره نموده است: نهایتاً از آنجا که عرف باید چیزی بیشتر از صرف یک رویه تجاری باشد و چون در رویه جهانی هیچ قطعیتی در

^۱ . Maxwell

^۲ . Thomma

مورد محرمانگی وجود ندارد، محرمانگی به عنوان یک شرط ضمنی عرفی نمی‌تواند مطرح گردد. (توما، ۲۰۰۸: ۳۰۶)^۱

بر خلاف شرط ضمنی واقعی که از خواست و اراده طرفین استنباط می‌گردید، شرط ضمنی قانونی از اراده قانونگذار نشأت گرفته و قادر به ایجاد تعهد برای طرفین، که آن قانون را حاکم بر قرارداد داوری خود نیز انتخاب نموده‌اند می‌باشد. بطور مثال می‌توان به قانون بیع کالا^۲ ۱۹۷۹ استناد نمود که در بخش ۱۴، برای مبیع شرط ضمنی مبنی بر کیفیت رضایت بخش و مناسب مورد نظر خریدار را اعمال می‌نماید. البته باید بیان داشت که این دسته از شروط مربوط به قوانین خاص و در مورد قراردادهای مخصوصی قابل اعمال می‌باشد مگر آنکه طرفین صریحا به شکل دیگری توافق نکرده باشند و قابل تسری به سایر موارد نمی‌باشد. کوفمن بیان می‌دارد: چنین شروط ضمنی به عنوان قواعد تکمیلی عمل می‌نمایند.

همچنین وی معتقد است: شروط ضمنی قانونی فقط زمانی حاکم می‌باشند که قرارداد از نوع خاص و عقود معین بوده و اعمال چنین شرطی ضروری باشد. (کوفما، ۲۰۰۷: ۱۲۵)^۳ در جمع بندی باید بیان داشت به دلیل اینکه قاعده محرمانگی بطور مستقیم از قرارداد داوری نشأت می‌گیرد و با توجه به اصل نسبی بودن قراردادهای فقط برای طرفین و نهایتا داوران ایجاد تعهد می‌نماید و از آنجا که محرمانگی نیازمند توجه به ملاحظات بیشتری دارد باید گفت فقط در اندک نظام‌های حقوقی می‌توان این شرط را انتظار داشت. خلاصه، شرط ضمنی محرمانه بودن، تمام مراحل داوری را از بدو تا ختم شامل می‌شود و این ویژگی ایجاب می‌کند که وجود داوری تا نتیجه آن، رای صادره، از دید عموم پنهان بماند. بنابراین قلمرو این تعهد از لحاظ موضوعی وسیع است و خدشه به هر یک از آنها می‌تواند موجب اعمال ضمانت اجراهای مختلف شود. واضح است که توافق صریح طرفین می‌تواند از قلمرو این تعهد بکاهد، یا بطور کلی این تعهد را از بین ببرد. (نقی پور، ۱۳۹۲: ۳۳۲)

۳- رای داوری

پس از برگزاری جلسات رسیدگی داوری و تبادل لوایح و بررسی ادله طرفین و در برخی موارد استماع شهود و گزارشات کارشناسان، فرایند داوری به مراحل نهایی خود رسیده و داوران تصمیم خود را بصورت رای انشاء می‌نمایند. رای به تصمیم یا تصمیمات نهایی دیوان داوری

^۱ . Thomma

^۲ . Sale Of Goods Act (1979)

^۳ . Koffma

اطلاق می‌شود که کلیه مسائل ماهوی ارجاع شده به داوری را فیصله می‌دهد. (شیروی، ۱۳۹۶: ۲۵۷) حال در خصوص اجرای رای داوری با دو رویکرد متفاوت روبرو هستیم؛ رویکرد اول آنکه محکوم علیه رای داوری داوطلبانه تن به اجرا داده که قطعا با توجه به شرط صریح و یا ضمنی فی مابین قاعده محرمانگی نیز رعایت خواهد شد. رای و تصمیم‌های داوران از نظر مالکیت متعلق به طرفین داوری است و آنها باید با توافق بگویند که این تصمیم‌ها می‌توانند انتشار یا افشاء شوند. بنابراین شرط ضمنی محرمانه بودن داوری، تصمیم‌ها و آرای داوری را نیز در بر می‌گیرد. (تقی پور، ۱۳۹۲: ۳۳۲)

در رویکرد دوم هنگامی که بخواهیم با توسل به محاکم ملی تقاضای اجرای رای داوری را داشته باشیم، پرسش اینجاست که آیا می‌توان انتظار داشت که محرمانگی در این مرحله هم رعایت گردد؟ این انتظار واقعی است یا آرمانی بیش نیست؟ آیا در صورت نقض محرمانگی رای داوری می‌توان ضمانت اجرایی فرض و یا رای داوری را باطل دانست؟ تقریبا در همه نظام‌های حقوقی محاکم ملی، مکانی برای رسیدگی عمومی و علنی بوده و از عموم مردم پنهان نمی‌باشد. در قوانین موضوعه ایران طبق اصل ۱۱۶۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز صراحتا به این موضوع اشاره شده است. به همین ترتیب در مواردی که از دادگاه تقاضای اجرای رای داور می‌شود، افشاء رای ضرورت پیدا می‌کند. در اغلب موارد وقتی رای داور در دادگاه دولتی که اصولا رسیدگی علنی دارد به مناقشه گرفته می‌شود، جزئیات داوری برای عموم آشکار می‌شود. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۲۰) محرمانه بودن هرگز مطلق نمی‌باشد، حلقه محدودی از افراد، از رای اطلاع خواهند داشت و این حلقه گسترش پیدا خواهد کرد به ویژه اگر رای نزد محاکم ملی مورد دادرسی واقع شود و بدین شکل عمومی و همگانی می‌شود. (نیمار و کیر، ۲۰۰۸: ۲۹)^۲ گفتار کلی این است که بخش وسیعی از آرای داوری در نظام‌های قضایی گوناگون تاکنون انتشار پیدا ننموده است لذا یک استثناء این است که وقتی پرونده‌ها یا آرای داوری در صحن محاکم ملی دادرسی می‌شوند، امکان دسترسی عموم فراهم می‌گردد. (لو، ۲۰۰۸: ۲۳۹)^۳ با مطالعه تطبیقی در نظام‌های حقوقی و قضایی کشورهای مختلف می‌توان بیان داشت که در

^۱ - اصل یکصد و شصت و پنج قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آن که به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

^۲ . Naimark&Keer

^۳ . Lo

رویکرد دوم محرمانگی آرمانی است و نمی‌توان انتظار آن را داشت. در صورتی که طرفین قرارداد داوری صراحتاً به قاعده محرمانگی اشاره کرده‌اند و نقض صورت پذیرد ممکن است با توجه به طرف نقض کننده و همچنین قوانین حاکم در راستای ضمانت اجرای نقض محرمانگی با مسئولیت کیفری و مدنی مواجه باشیم. هر چند معمولاً در مفاد قرارداد داوری در این خصوص (ضمانت اجرای نقض محرمانگی) شرطی قید نمی‌شود لکن در صورت گنجاندن شرط مسئولیت مدنی، اجرای آن در صلاحیت داور نمی‌باشد. منبع قراردادی تعهد محرمانه، ضمانت اجراهای نقض آن را معین می‌نماید. این ضمانت اجرا تحت رژیم مسئولیت مدنی قرار می‌گیرد. طرفی که به این تعهد احترام نگذارد، مسئولیت قراردادی خود را نقض می‌نماید و باید خسارت وارده بر طرف دیگر را که از افشاء محرمانه بودن داوری ناشی می‌شود، جبران نماید. ولی تصور جبران خسارت قراردادی در داوری مشکل است و معمولاً در قرارداد داوری برای افشاء آن تعیین خسارت نمی‌شود. (خزاعی، ۱۳۸۸:۱۲۲) نقض تعهد محرمانگی را هرگز نمی‌توان از شرط ضمنی به جهت ابطال رای داور انتظار داشت و بر اساس حقوق داوری در نظام‌های حقوقی گوناگون، هیچ یک از این نظام‌ها حتی تعهد شرط صریح محرمانگی را موجبات ابطال رای داور ندانسته‌اند، و معتقدند رای داوری صحیح و از اعتبار امر مختوم برخوردار است. هیچ نظام حقوقی در جهان تخلف از تعهد محرمانه بودن داوری را به عنوان موردی از موارد ابطال رای داور به حساب نیاورده است. بنابراین، نقض تعهد محرمانه بودن، نمی‌توان اثری بر رای صادره توسط داور داشته باشد، خواه این نقض از سوی طرفین توافقنامه داوری (طرفین دعوی) یا از طرف داور و یا مرکز داوری حادث شده باشد. (تقی پور، ۱۳۹۲:۳۳۷)

۴- استثنائات قاعده محرمانه بودن

هر قاعده استثنائاتی به همراه دارد و آنچه که می‌توان با جدیت مطرح نمود اینست که تعهد به حفظ محرمانگی وظیفه‌ای مطلق نیست. این استثنائات را در سه دسته قراردادی، قضایی و قانونی می‌توان دسته بندی نمود. در مورد اهمیت استثنائات باید بیان داشت که از مسائلی است تا بر قاعده محرمانگی داوری تخصیص بزند و در کنار محرمانه بودن باید مورد توجه قرار گیرد تا محدوده آن بطور مناسب مشخص گردد، داوری یک نهاد اختیاری و اساس آن ایجاد توافق طرفین است ولی ممکن است توافق طرفین به استثنائات نتواند جامع و مانع باشد و شاید قرارداد ناقص نمایش دهد در اینصورت قانون مداخله نموده و جانشین اراده طرفین می‌گردد و در کامل کردن استثنائات به قرارداد طرفین کمک می‌کند.

(فری، ۲۰۱۱: ۲۹۰)^۱

شاید ساده‌ترین نوع این معافیت‌ها مربوط به پرونده‌هایی باشد که طرفین قرارداد به طور ضمنی و یا صریح بر نقض محرمانگی توافق نمایند، و چون طبق اصل، هر قراردادی اصولاً اختیاری می‌باشد و اصول داوری هم نیز بر این مبنای استوار است، می‌توان این مورد را به عنوان استثنائات قراردادی شناسایی نمود. طرفین متعهد می‌باشند که همه دستورات داوری با همه موضوعاتی که در فرایند داوری ایجاد می‌شود و مدارک ارائه شده توسط طرفین محرمانه حفظ گردد و هیچ موقع آنها را همگانی نسازند مگر اینکه خود طرفین صریح بر خلاف آن توافق کرده باشند و یا یکی از طرفین بر مبنای قانون ملزم به افشا باشد تا اینکه از حق قانونی حمایت کند یا رای را در فرایند قانونی نزد دادگاه‌های ایالاتی یا دیگر نهادهای قانونی به اجرا گذارد یا مورد اعتراض واقع گیرد. (کینگ، ۱۵)^۲ معافیت از تعهد محرمانگی وقتی توسط طرفین مشخص می‌شود قطعاً مشروط به محدوده‌ای خاص می‌باشد مانند اینکه محرمانگی برای یک مدت مشخص و یا مکانی مشخص تعیین شود، و یا اینکه در مقابل اشخاص ثالث (مثل بانک‌ها یا شرکت‌های بیمه) نیز تعهد به افشا داشته باشد حال ممکن است این تعهد قراردادی باشد یا قانونی. همچنین ممکن است توافق بر علنی نمودن و افشای داوری می‌تواند در مراحل بعد صورت گیرد. (خزاعی، ۱۱۶:۱۳۸۸) هر چند به نظر می‌رسد با توافق بر این استثنائات در چهارچوب قرارداد داوری اصل محرمانگی لوث گردیده و دیگر انتظار آن را نباید داشت.

پیشتر بیان شده بود هنگامی که پرونده داوری به هر دلیلی به محاکم ملی وارد شد امکان نقض محرمانگی به دلایل ماهیت علنی بودن محاکم پیش خواهد آمد این همان استثنائات قضایی است. از آنجایی که وظیفه ذاتی محاکم تعیین حق از باطل است لذا در این راستا بیشترین دقت در بررسی اسناد و مدارک را به همراه دارد، البته قطعی نمی‌توان بیان داشت که با ارجاع پرونده داوری به دادگاه محرمانگی آن زیر سوال خواهد رفت بلکه بستگی به شرایط و نحوه برخورد دادگاه دارد.

این اختیار برای محاکم موجود است تا در خصوص اسناد و مدارک و تصمیم داوران و رای داوری اعلام نمایند که قابل افشا می‌باشند. (آسوزو، ۲۰۱۱: ۴۹)^۳

در مواردی که دادگاه دستور یا قرار ابراز و افشاء مدرک یا دلیلی را صادر می‌نماید، دستور

^۱ . Fry

^۲ . King

^۳ . Asouzu

دادگاه لازم‌العطاعه است. در اینگونه موارد یکی از طرفین یا هر دو مخالف افشاء داوری هستند ولی طرف دیگر یا شخص ثالث با مراجعه به دادگاه و ارائه دلیل ضرورت افشاء رای را بیان می‌دارد و دادگاه در صورت احراز ضرورت مجوز افشاء رای را صادر می‌نماید. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۱۶)

البته شایان ذکر است که هر پرونده داوری با توجه به ماهیت خود منحصر به فرد است. در حقوق انگلستان معتقدند قانون داوری نباید دارای هیچ شرط صریحی باشد زیرا استثنائات بسیار زیادی وجود دارد و مجوزهای دادگاه نیز محدوده قاعده محرمانگی را پرونده به پرونده نقض می‌کند، این گواهی بر این است که استثنائات بر اساس هر پرونده می‌تواند گوناگون باشد و انحصار آن به موارد قید شده در قانون ارتباطی ندارد. (لاورز و بلهوس، ۲۰۰۵: ۱)^۱

در استثنای قضایی علاوه بر طرفین، شاهدان و داوران نیز می‌توانند نقش داشته باشند، قطعاً محاکم در دستور افشا به طرفین پرونده داوری توجه دارد. دادگاه باید به مصلحت طرفین قرارداد داوری نیز دقت داشته باشد و با مقایسه آن نسبت به منافع عمومی و دادگستری، تصمیم‌گیری نماید. (نوسیا، ۲۰۱۲: ۵۲)^۲ در صورتیکه طرفین در خصوص قاعده محرمانه بودن و استثنائات آن اظهار نظر نمایند. در رسیدگی دادگاه‌ها مورد عمل قرار می‌گیرد. (موس، ۲۰۰۸: ۴۲)^۳

شاهدان در برخی از پرونده‌های داوری هیچ مسئولیتی در خصوص محرمانگی نداشته و این خود بسیار حائز اهمیت است. این مورد ارتباط مستقیم با قانون مقر دادگاه یا قانون حاکم بر جریان داوری می‌باشد، لذا اگر شاهد تعهدی نداشته باشد قطعاً افشا سازی صورت پذیرفته و استثناً قضایی معنی ندارد ولی در صورت تعهد به حفظ محرمانگی (قانونا و یا انعقاد قرارداد محرمانگی مجزا) فقط با مجوز دادگاه می‌تواند افشا سازی صورت پذیرد که استثنای قضایی را شکل می‌دهد. اگر تصمیم داور به شکلی باشد که محکوم علیه داوطلبانه آن را اجرا نماید که این استثنا شکل نمی‌گیرد، ولی در مقابل گاهی رای داور موجبات اعتراض به این تصمیم را در دادگاه فراهم می‌نماید که ممکن است شاهد استثناً قضایی باشیم.

در بررسی استثنای قضایی عواملی همچون قانون، قرارداد و اسناد و مدارک نقش بسزایی دارند. در موافقتنامه داوری قانون حاکم بر آن توسط طرفین مشخص و حاکم است لیکن اگر پرونده داوری به دادگاه ارجاع گردد، محاکم مطابق با قانون دادرسی خود عمل می‌نمایند. حال اگر قانون حاکم بر داوری جنبه اختیاری داشته باشد، ممکن است دادگاه طبق صلاحدید خود

^۱ . Lavers, Bellhouse

^۲ . Noussia

^۳ . Moses

دستور به افشا سازی نماید ولی اگر قانون حاکم بر داورى، قانون آمره نیز باشد دادگاه اختیار تغییر آن را ندارد و باید از آن پیروی نماید.

الزامات ناشی از قوانین امری در خصوص افشاء اسرار، تعهد محرمانه داشتن قراردادهای داورى یعنی قرارداد با داور یا قرارداد سازماندهی داورى را از بین نمی برد. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۱۶) شایان ذکر است در صورتیکه محاکم ملزم به اجرای قانونی که اصل افشا سازی را به رسمیت می شناسد باشد، ما در واقع با استثناء قضایی روبرو نخواهیم شد. از آنجا که قرارداد شرایط مطلق محرمانگی را فراهم نمی نماید و در صورت ارجاع پرونده داورى به دادگاه، حالت محرمانگی دچار تزلزل می گردد و نتیجتاً اختیار از طرفین سلب شده و قوانین آیین دادرسی حاکم بر مقرر دادگاه حکمفرما خواهد بود.

در عرف عملی، محاکم ملی گوناگون از قبول تعهد مطلق محرمانگی خودداری کرده اند. (بهاتیا، ۲۰۱۰: ۴۷۰)^۱ التزام به محرمانه بودن آیین رسیدگی و تشریفات، موجب انصراف دادگاه از رسیدگی علنی نیست مگر اینکه یکی از طرفین ضرورت محرمانه بودن آن را ثابت کند. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۰۷) وقتی پرونده داورى به دادگاه ارجاع گردید دادگاه نسبت به مدارک موجود در پرونده داورى دقت داشته، و محرمانگی آن نیز باید رعایت گردد مگر آنکه همان طور که پیشتر گفته شد به دلایل خاص تصمیم بر افشاء سازی توسط دادگاه باشد. هرگونه استفاده از مدارک در دیگر رسیدگی های داورى یا حتی دادرسی محاکم، قاعده محرمانگی مدارک را نقض خواهد نمود. (نوشیا، ۲۰۱۲: ۷۸)^۲

وقتی قانون اصلی را تدوین می نماید این را باید در نظر داشت که با یک قاعده تمام مسائل قابلیت مرتفع شدن را نداشته و باید موارد ویژه ای برای به بن بست نرسیدن تعیین نمود که همان استثنائات قانونی است. استثنائات شرایط محرمانه بودن به طور متنوع تعیین شده اند چنین استثنائاتی از طریق قراردادهای داورى بین طرفین، عرف تجاری و عمل یک طرف و یا در چهارچوب تعهدات صریح یا ضمنی قانونی طرح می گردند. (بهاتیا، ۲۰۱۰: ۴۷۰)^۳ قوانین فراوانی وجود دارد که محرمانگی داورى را مطلق ندانسته و استثنائاتی را در مفاد خود قرار داده اند بطور مثال می توان به ماده ۳۳ قواعد داورى ملی کانادا سال ۲۰۰۸ نیز اشاره نمود.

^۱ . Bhatia

^۲ . Noussia

^۳ . Bhatia

۵- مطالعه تطبیقی نظام‌های حقوقی مختلف در خصوص محرمانگی

نظام‌های حقوقی مواضع گوناگونی در خصوص قاعده محرمانگی نیز اتخاذ نموده‌اند برخی از این نظام‌ها در حد وسیعی نسبت به شناسایی قاعده محرمانگی اقدام و برخی دیگر به طور کلی منکر این قاعده گردیده‌اند. هرچند برای اطمینان طرفین قرارداد داوری می‌بایست نگاه جدی به موضع قانون حاکم بر موافقتنامه داوری داشت.

به تحقیق می‌توان گفت تا سال ۱۹۹۶ میلادی هیچ یک از قوانین مربوط به داوری در کشورهای جهان، جنبه محرمانه بودن داوری را مطرح نکرده‌اند. حتی قانون نمونه داوری کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد نسبت به ذکر این ویژگی داوری ساکت است. (تقی پور، ۱۳۹۲: ۳۱۸) امروزه مقررات قانونی کشورهای معدودی تعهد حفظ محرمانگی را در داوری داخلی و بین‌المللی پیش بینی نموده اند ولی برخی دیگر در حقوق عرفی و یا رویه‌های قضایی خود این شناسایی را محترم می‌شمارند. در ذیل به اختصار نظام‌های ملی که تعهد محرمانگی را مورد شناسایی قرار داده‌اند بصورت اجمالی ذکر می‌شود. قانون داوری نیوزلند مصوب ۱۹۹۶ که در اکتبر ۲۰۰۷ اصلاح گردید در ماده ۱۴ خود صراحتاً به تعهد ضمنی محرمانگی اشاره می‌نماید. قانون داوری انگلستان مصوب ۱۹۹۶، در خصوص قاعده محرمانگی ساکت بوده و تصمیم گیری در این رابطه با دادگاه می‌باشد. هر چند با توجه به خلا قانونی، حقوق عرفی انگلستان در خصوص محرمانگی به تدریج شفاف و گویا گردیده است و تعهد ضمنی محرمانگی ضمن الزام آور بودن برای طرفین ناشی از ماهیت داوری می‌باشد. کشور اسپانیا الزام به حفظ محرمانگی را در ماده ۲۴ قانون داوری شناسایی نموده است. همچنین با بررسی قوانین داخلی کشور سنگاپور می‌توان استنباط نمود که محرمانگی در داوری‌های بین‌المللی مورد حمایت بوده زیرا سنگاپور یکی از قطب‌های مهم داوری بین‌المللی بوده که محرمانگی نیز از امتیازات ویژه داوری محسوب می‌شود.

کشور پرو طبق ماده ۵۱ قانون داوری مصوب ۲۰۰۸، کشور ونزوئلا طبق ماده ۴۲ قانون داوری مصوب ۱۹۹۸، ماده ۱۴ قانون داوری مرکز مالی دبی مصوب ۲۰۰۸ و ماده ۱۴۶۴ قانون آیین دادرسی مدنی اصلاحی ۲۰۱۱ در خصوص داوری داخلی قاعده محرمانگی را مورد شناسایی قرار داده‌اند. در مقابل برخی دیگر از نظام‌های حقوقی محرمانگی را نیز انکار و مورد شناسایی قرار نداده‌اند. کشور استرالیا که دارای نظام حقوقی عرفی بوده حفظ تعهد محرمانگی را نیز در رویه‌ها خود رد نموده است. قانون داوری نروژ که از اول ژانویه ۲۰۰۵ لازم الاجرا گردیده بود

در ماده ۵ خود نیز عدم وجود هرگونه تعهد محرمانگی در رابطه با رسیدگی و رای را تصریح می‌نماید. در کشور سوئد مطابق قانون داوری جدید مصوب ۱۹۹۹ هیچگونه تعهدی بر حفظ محرمانگی در نظر نگرفته و جالب‌تر آنکه دادگاه عالی سوئد معتقد به عدم اعتقاد حقوقدانان و کلا به این قاعده می‌باشند. در کشور ایالات متحده آمریکا ما با دو رویکرد متفاوت مواجه هستیم، رویکرد قوانین فدرال که هیچ مقرر قانونی در خصوص محرمانگی وجود ندارد لیکن در عرصه ایالتی قاعده محرمانگی بصورت اندک مورد شناسایی قرار گرفته است.

یکی از امتیازات سازمان‌های داوری داشتن آیین رسیدگی و مقررات داوری است که مطابق با آن مقررات فرایند داوری انجام می‌گیرد. زمانی که طرفین اختلاف خود را به یک سازمان داوری ارجاع می‌دهند می‌پذیرند که اختلاف آنها بر اساس آیین رسیدگی و مقررات آن سازمان حل و فصل شود. (شیروی، ۱۳۹۶: ۲۱) برخی قواعد سازمانی حاوی مقرره‌ای صریح در خصوص محرمانه بودن داوری به عنوان تعهدی الزام آور می‌باشند که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

دیوان داوری بین‌المللی لندن^۱ که به عنوان پیشگام در خصوص گماردن مقرر محرمانگی در قواعد خود بوده و برخی دیگر از سازمان‌های داوری نیز از آن نیز تبعیت نموده‌اند، که در مواد ۱۹ و ۳۰ خود در مورد خصوصی بودن و محرمانگی داوری نیز به آن اشاره شده است. سازمان داوری آلمان^۲ در ماده ۴۳، مرکز داوری منطقه‌ای کوالالامپور^۳ در ماده ۹، داوری بین‌المللی سوئیس^۴ در ماده ۴۳، کمیسیون داوری بین‌المللی تجاری و اقتصادی چین در ماده ۳۳، مرکز داوری بین‌المللی دویی در ماده ۴۱، مرکز داوری بین‌المللی سنگاپور در ماده ۳۴، موسسه داوری تجاری ژاپن^۵ در ماده ۴۰ و سازمان مالکیت معنوی جهانی^۶ در مواد ۵۲ و ۷۳ الی ۷۵ خود محرمانگی را مورد شناسایی کامل قرار داده‌اند.

در مقابل برخی از قواعد داوری سازمانی در خصوص قاعده محرمانگی ساکت بوده و به علت مدعی بودن وجود استثنائات گسترده وارد این مبحث نگردیده‌اند که از جمله می‌توان به

1 . LCIA

2 . German Institution Of Arbitration (DIS)

3 . Kuala Lumpur Regional Center for Arbitration (KLRCA)

4 . Swiss Rules of International Arbitration

5 . Japan Commercial Arbitration Association (JCAA)

6 . World Intellectual Property Organization (WIPO)

مقررات داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی^۱، قواعد داوری آنسیترال^۲، قواعد داوری اکسید^۳ و قواعد داوری بین‌المللی موسسه داوری آمریکا^۴ نیز اشاره نمود.

۶- محرمانگی در حقوق ایران

در کشور ایران متأسفانه شاهد عدم رشد اصول داوری هستیم و دلیل این رویکرد بیشتر مربوط به تمایل محاکم قضایی از آگاهی از پرونده‌ها و برقراری عدالت توسط خود می‌باشد. پیشتر بیان داشتیم که خصوصی بودن در بسیاری از نظام‌های حقوقی ملی و سازمان‌های داوری به عنوان یک اصل داوری شناسایی شده ولی در حقوق ایران در این خصوص با تردید مواجه هستیم، در این باره می‌توان به ماده ۲۶ قانون داوری تجاری بین‌المللی اشاره نمود که ضمن سکوت در خصوص محرمانگی خواسته یا نخواستہ بصورت تلویحی آن را مورد انکار قرار داده، البته این ماده ظاهراً ابتکار قانونگذار ایرانی است چون در قانون نمونه آنسیترال دیده نمی‌شود. در حقوق ایران در قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی محرمانه بودن تمام یا بخشی از آیین داوری قید نگردیده است ولی در ماده ۴۷۷ اعلان شده است که داوران در رسیدگی و رای تابع مقررات آیین دادرسی نیستند. لذا می‌توانند در داوری رسیدگی را در راستای قسمت آخر اصل ۱۶۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی غیر علنی برگزار نمایند. (خزاعی، ۱۳۸۸: ۱۰۷) البته به نظر می‌رسد که اصل ۱۶۵ قانون اساسی حمایتی از رسیدگی‌های دادگاه بوده و به داوری اختصاص ندارد، زیرا اگر طرفین در قرارداد داوری شرایط دیگری را قید و توافق نمایند و پرونده داوری به هر دلیل به دادگاه ارجاع گردد با توجه به قانون آیین دادرسی ایران اعضاء دادگاه به صلاحدید خود عمل نموده و نمی‌توان انتظار خصوصی بودن و محرمانه بودن علیرغم شرط صریح قراردادی را انتظار داشت. در مقابل خوشبختانه مقررات داوری دو سازمان، مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران^۵ در بند ۴۳ خود و مرکز داوری منطقه‌ای تهران^۶ در ماده ۴ خود تا حدودی قاعده محرمانگی را مورد توجه قرار داده‌اند، که شایان ذکر است مرکز داوری منطقه‌ای تهران توجه بیشتری به این قاعده نسبت به مرکز داوری اتاق بازرگانی ایران دارد.

1. ICC

2. UNCITRAL Arbitration Rules

3. ICSID

4. American Arbitration Association (AAA)

5. Arbitration Center of Iran Chamber

6. Tehran Regional Arbitration Center

نتیجه گیری

داوری فرایندی پر کاربرد در حل اختلافات تجاری است که، شالوده اصلی آن خصوصی بودن است که محرمانگی از آن نشأت گرفت و به مرور زمان توسعه یافت. شرط محرمانگی در قرارداد داوری ممکن است بصورت صریح و یا ضمنی مورد توافق قرار گیرد هر چند تعریف مشخص و معینی از محرمانگی در داوری وجود ندارد، ولی در هر صورت با توجه به قانون حاکم بر داوری و قانون مقر دادگاه ممکن است با اعمال برخی استثنائات این قاعده از بین رفته و کارایی خود را از دست داده و بیشتر به یک آرمان برای طرفین اختلاف تبدیل شود. در نظام‌های حقوقی مختلف رویکردهای متفاوتی نسبت به این قاعده وجود دارد بدین نحوه که برخی آن را به رسمیت شناخته و برخی دیگر یا ساکت و یا حتی انکار کرده‌اند، ولی با توجه توسعه روز افزون داوری در تجارت‌های حساس و شرکت‌های دانش بنیان و دارای تکنولوژی برتر، اکثر قواعد سازمان‌های داوری و نیز قوانین بین‌المللی و داخلی برخی از کشورها به منظور قطب داوری شدن خود رویکردی جدی و حساس به این قاعده داشته و آن را محترم می‌شمارند. جهت تحول داوری در نظام دادرسی ایران باید از سایر نظام‌های حقوقی توسعه یافته در امر داوری الگو برداری نموده و رویه قضایی جسارت قبول و به رسمیت شناختن خصوصی بودن و محرمانگی داوری را داشته باشد و فرصت‌ها و تهدیدهای آن را مورد ارزیابی قرار داده و با همگام سازی قانونگذار در راستای توسعه رویه قضایی گام بردارند تا طرفین داوری در این فضای ایجاد شده بتوانند بیشترین منافع را از این نوع دادرسی داشته باشند.

منابع فارسی کتب

- جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۷۴)، *ترمینولوژی حقوق*، تهران، چاپ احمدی
- سلجوقی، محمود (۱۳۹۳)، *نقش عرف*، تهران، نشر میزان
- سیمایی صراف، حسین (۱۳۸۰)، *شرط ضمنی - پژوهشی تطبیقی در فقه*، قانون مدنی ایران و حقوق خارجی، بوستان کتاب قم، چاپ اول
- شمس، عبدالله (۱۳۹۷)، *آیین دادرسی مدنی پیشرفته*، جلد سوم، نشر دراک، چاپ سی و یکم
- شیروی، عبدالحسین (۱۳۹۶)، *داوری تجاری بین‌المللی*، تهران، انتشارات سمت

مقالات

- تقی پور، بهرام (۱۳۹۲)، *محرمانه بودن داوری تجاری بین‌المللی*، فصلنامه حقوق خصوصی، دوره ۱۰، شماره ۲
- خزاعی، حسین (۱۳۸۸)، *خصوصی و محرمانه بودن داوری در حقوق تجارت داخلی و بین‌المللی*، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۹، شماره ۳

پایان نامه

- فرحزادی، علی اکبر (۱۳۸۴)، *شرط تبانی*، پایان نامه دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

English Resources

Books

- Asouzu, Amazu. A (2001), **International Commercial Arbitration and African States Practice**, Participation and Institutional Development (First ed). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press
- Austen, Richard, (2011), **Implied Terms in English Contract Law**, UK, Edward Elgar Publishing Inc
- Belcove, Ira, (2008), **Negotiating Your Arbitration Agreement To Control The Expense And Parameters Of Arbitrations**, Corporate Counsel Publisher
- Deeksh Bhana, Elsje Bonthuys, Finette Nortje (2009), **Students Guide to the Law of Contract**, Cape Town, Published by Juta Law, Second Ed
- Dundas, Hew .R (2008), **Confidentiality in English Arbitration: The Final Word** Emmott V Michael Wilson & partners Ltd, London, Sweet & Maxwell Publisher

- John Bellhouse, Anthony Lavers (2005), **International Arbitration-Privacy and Confidentiality**. White & Case Publisher
- Laurence Koffman, Elizabeth McDonalad (2007), **The Law of Contract** , Oxford University Press 6 edition
- Moses, Margaret.L (2008),**The Principles and Practice of International Commercial Arbitration**. First Edition. Cambridge University Press
- Pryles, Michael (2008), **Confidentiality, Leading Arbitrators Guide in International Arbitration** , Juris Publishing , 2edition.

Articles

- Bhatia, VijayK(2010), **Accessibility Of Discoursal Data Incritical Genre Analysis :International Commercial Arbitration Practice**. Linguagem em (Dis)curso, Palhoça, SC, Vol. 10, n. 3
- Brekoulakis, Stavros ,n.d, **International Arbitration: Basic Principles and Characteristics**, Q Finance Publication
- Brown, Alexis (2001), **Presumption Meets Reality : An Exploration of the Confidentiality Obligation in International Commercial Arbitration**, American University International Law Review, Vol.16
- Burn , Pearsall , (2009) , **Les Exceptions Au Principe De Confidentialite En Matiere d Arbitrage International**
- Dimsey ,Mariel (2008), **The Resolution of International Investment Disputes. International Commerce and Arbitration**, Eleven International Publishing, Vol1
- Fry. Jason, (2011),**Arbitration and Promotion of Economic Growthand Investment**, European Journal of Law Reform ,Vol.13
- Izquierdo Pina, Patricia , n.d, Consolidation of Arbitral Proceedings
- Japaridze , Nana ,(2008), **Reconciling The Pursuit Of Fairness And Justice With Preserving The Nature Of International Commercial Arbitration**, Hofstra Law Review, Vol 36
- King, Ronnie; Giaretta, Ben , n.d , **International Arbitration**
- Lewis, Mark , n.d, **The benefits of an arbitration clause**. IBB Solicitors
- Lo, Chang-fa. (2008), **On A Balanced Mechanism Of Publishing Arbitral Awards.. ASIA ARB. J**
- Mantilla-Serrano , (2004) , **La Nouvelle Loi Espagnole Sur Arbitrage**
- Maria Roba, Roxana. ,n.d, **The Principles Governing Arbitration of International Trade litigations**. Curentul Juridic
- Naimark,Richard.W ; Keer, Stephanie.E. ,(2008), **Reconciling The Pursuit Of Fairness And Justice With Preserving The Nature Of International Commercial Arbitration**, Hofstra Law Review, Vol36
- Noussia, Kyriaki,(2012), **Confidentiality in International Commercial Arbitration Comparative Analysis of the Position under English,US,**

German and French Law. Springer

- Radjaj, Noradele.,(2008), **Confidentiality in International Arbitration: Breaches and Remedies**, Geneva, ASA below 40
- Reuben , Richard ,(2006),**Confidentiality in Arbitration : Beyond the Myth**, Kansas Law Review ,Vol.54
- Sarles, Jeffrey, **Solving the Arbitral Confidentiality Conundrum in International Arbitration**
- Shaw, keith ,(2010), **Vacant Possession: Law and Practice** ,UK, Elsevier Press ,First ed
- Sindler, Michelle, (2008), **Has the ‘Private & Confidential’ cloak been Lifted for International arbitration in England, International Bar Association Legal Practice Division**, Vol13,No 2
- Smeureanu, Ileana.M,(2011), **Confidentiality in International Commercial Arbitration**. Wolters Kluwer. Law & Business
- Sweet , Maxwell ,(1968) , Chitty on Contracts , 23 edition , Vol.1
- Thomma, Ionna (2008),**Confidentiality in English Arbitration Law : Myths and Realities About It s Legal Nature**, Journal of International Arbitration ,Vol.25 , no 3

